

I krydsfeltet mellem tradition og transformation

DDFU's Metaforum holdt i januar en spændende temadag med fokus på fremtiden for katalogisering i biblioteksregi. Deltagerne blev oplyst om fremtiden fra såvel underviserens som udviklerens synsvinkel, og sidst – men bestemt ikke mindst – orienteret om den seneste udvikling af RDA i Danmark

□ **Emilie Ullerup**, medlem af Nationalbibliografisk Udvalg (NBU) for Det Kgl. Bibliotek og kontaktperson i European RDA Interest Group (EURIG).

Udvikling i data- og informationsmiljøer, AI, RDA og nye katalogiseringsregler og -formater; meget nyt sker i disse år for os, der arbejder med bibliotekernes metadata. Men vi har også meget godt at holde fast i, når forandringer finder sted – både når det kommer til kernekompetencer og katalogiseringspraksis. Dette krydsfelt mellem tradition og transformation blev undersøgt til Metaforums temadag "Et kig i krystalkuglen", hvor de fremmødte fik indblik i fremtidens arbejde med metadata.

Dagen startede med et oplæg fra Tove Faber (SDU) om datakvalitet, og hvad de bibliotekariske kernekompetencer kan bidrage med i nye data- og informationsmiljøer.

Tove Faber fortalte, hvordan der med enorme datamængder medfølger nye arbejdsprocesser med ny kompleksitet. Netop her har biblioteksfagfolk ifølge Faber meget at byde ind med. Vi er trænede i at forstå store data-

sæt ud fra de små enkeltdele, fordi vi netop er vant til at starte vores arbejde med helt små metadataelementer og arbejde videre herfra. Dette hjælper os med at forstå data på en anden måde end folk med mere datavidskabelig baggrund – som hun siger: "Vi vil forstå, hvorfor tingene ser ud, som de gør". Med bibliotekarhatten medfølger ligeledes ofte en evne til at analysere, optimere, administrere og dele data – noget, der i høj grad er brug for, når mængden af data, og information generelt, hele tiden når nye højder. Der er altså tale om nogle helt grundlæggende bibliotekariske kernekompetencer, der skal bevares og fortsat trækkes på.

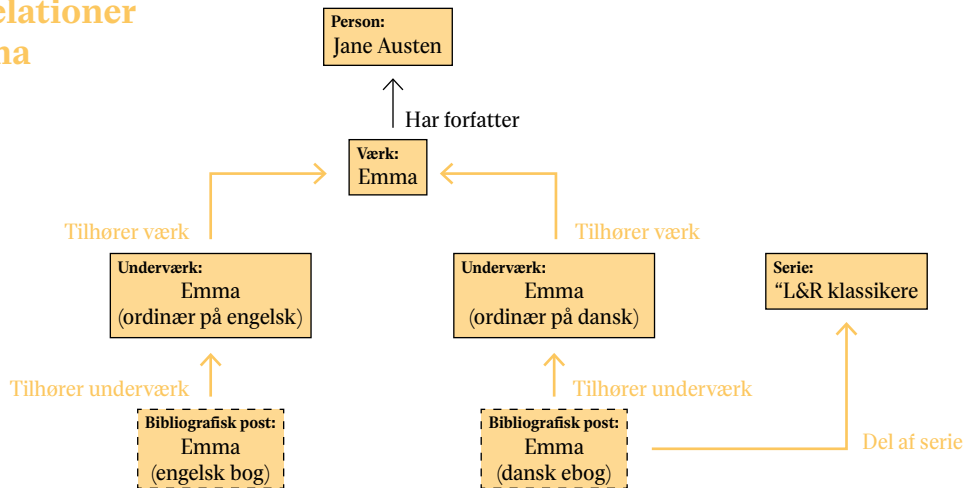
Kunstig intelligens til katalogisering

Dagens næste oplæg var et spændende eksempel på, hvordan måden, hvorpå vi arbejder med metadata, ændrer sig. Her kunne Philine Zeinert og Noah Torp-Smith fra DBC fortælle om, hvordan de arbejder med at tildele emneord til artikler ved hjælp af AI. Med konkrete eksempler viste de, hvordan en delvis automatisering af en arbejdsproces kan øge effektiviteten af katalogisering og samtidig gøre flere materialer mere søgbare. Et projekt, der talte ind i flere af Tove Fabers tidligere pointer om metadataarbejde og datakvalitet. I første omgang kan bibliotekarens kompetencer helt konkret komme i spil i administreringen og udvælgelsen af de AI-genererede emneord. Mere generelt kræver det god datahygiejne med minimale uhensigtsmæssigheder og inkonsistens, når processer skal automatiseres, og her kan katalogisatorer forstå og forbedre

Relationer

Eksempler på relationerne mellem entiteter, knyttet til henholdsvis Jane Austens Emma og Turen går til Berlin. Fra Line Jung Lindhards oplæg til Metaforums temadag "Et kig i krystalkuglen"

Eksempel på relationer til værket Emma

data. Det kræver ressourcer at skabe god datakvalitet – men prioriteres det, kan vi virkelig løfte opgaven.

Hvordan AI bliver videreudviklet og kommer til at influere vores arbejde yderligere må fremtiden vise. Men på ét punkt er fremtiden noget mindre diffus – nemlig, når det kommer til katalogisering med RDA.

Pragmatisk tilgang til RDA

Der har i umindelige tider været snakket om RDA i Danmark, men i juni 2023 blev det (endelig) officielt, at de danske katalogiseringsregler skal basere sig på RDA. På DBC er arbejdet i fuld gang, og til temadagens anden halvdel fremlagde Line Jung Lindhard (DBC) planen for den tekniske implementering, mens Hanne Hørl Hansen (DBC) præsenterede det foreløbige arbejde med den danske RDA-håndbog.

RDA (Resource Description & Access) er arvtageren til AACR2 (Anglo-American Cataloguing Rules 2), som de danske katalogiseringsregler har baseret sig på indtil nu. RDA gennemgik et gennemgribende revideringsprojekt og fik officielt en helt ny udformning ved udgangen af 2020. Det har betydet, at RDA har fået en mildest talt abstrakt karakter – formuleringer er snørklede, og reelle, klare regler og eksempler er i fåtal. Man kan altså nemt få en ide om, at RDA betyder en markant stigning i kompleksiteten af vores katalogiseringsregler. Men til temadagen præsenterede Hanne

Hørl DBC's dejligt pragmatiske tilgang til den danske implementering. Der arbejdes nemlig ud fra de grundlæggende mål: at fremme skift i datamodel, at indføre det, der giver merværdi og undlade det, der ikke giver merværdi og ikke anvendes bredt.

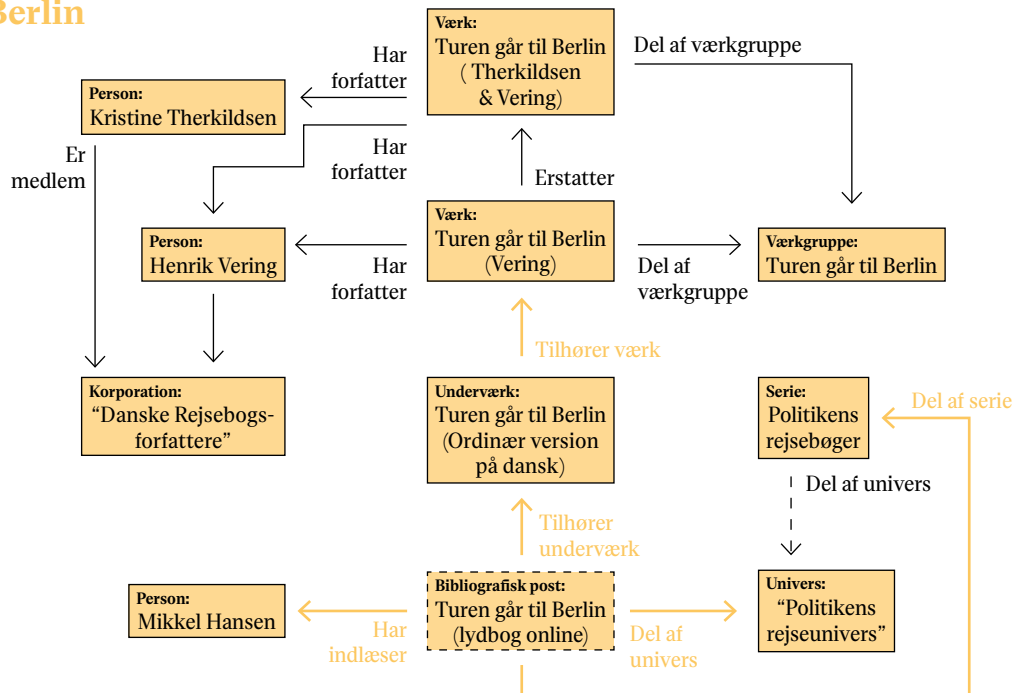
Dette betyder, at vi på mange måder kommer til at fortsætte med at katalogisere, som vi plejer. RDA's ukonkrete karakter betyder, at der er et stort rum for tilpasning til national kontekst, og i Danmark vælger vi altså som udgangspunkt at fortsætte vores praksis – men med de ændringer og opdateringer, der giver mening og merværdi.

Ny dansk datamodel

Og hvad er det så, vi vil med RDA? I den danske implementering af RDA ses igen koblingen mellem tradition og transformation. For selvom mange regler kommer til at ligne de traditionelle danske regler, så skal RDA's datamodel fremtidigt anvendes i Danmark – en datamodel, der er udviklet til et langt mere tidssvarende data- og informationsmiljø end den, vi arbejder ud fra i dag.

Groft sagt baserer vi i dag fortsat vores arbejde på kartotekskort – dog i en digitaliseret form. Vores bibliografiske MARC-poster agerer i høj grad som en repræsentation af det materiale, vi sætter på hylden, som det gjorde sig gældende med de fysiske kort. Der er i disse bibliografiske poster traditionelt set data, der både beskriver selve materialet på idé- og

Eksempel på relationer til værket Turen går til Berlin

indholdsniveau, den konkrete udgave og de forskellige ophav.

Med den nye datamodel vil man så at sige klippe i kartotekskortet og markere dataet, så det vil tilhøre forskellige entiteter. Disse entiteter er personer, korporationer og værker (hentet fra det internationale RDA), samt en række særlige danske entiteter, der er tilføjet for at tilgodese et dansk slutbrugerbehov. Det vil konkret betyde, at data nu angives til eksempelvis at tilhøre enten det intellektuelle indhold af en udgivelse (selve værket) eller ophavet hertil (for eksempel forfatteren). Dette samt en fast struktur for, hvordan entiteterne relaterer sig til hinanden, vil gøre vores metadata langt mere fleksibel og genanvendelig.

Fremtiden er (næsten) nu

Selvom man på sin vis kan sige, at fremtiden er nu, når der er tale om RDA i dansk kontekst, så er der selvfølgelig stadig en vis tidshorisont på grund af projektets enorme størrelse. Mange trin skal trædes, før den tekniske implementering er gennemført, og vi kommer til at mærke RDA rigtigt i FFU-regi.

I første omgang sker ændringerne hos DBC, folkebibliotekerne og Det Kgl. Biblioteks Flersproglig samling. Her skal man overgå fra katalogiseringsformatet danMARC2 til danMARC3 for at arbejde i et format, der kan rumme den nye datamodel. Dette betyder også en konvertering af alle eksisterende poster samt en udvikling af alle it-systemer,

så de kan håndtere det nye format. Længere ude i fremtiden skal der selvfølgelig også laves konvertering til MARC21. Desuden skal RDA-baserede entiteter og deres relationer registreres i autoritetsposter, der skal samles i autoritetspostregisteret VERA (Verifikation af Entiteter og Relationer i Autoritetspostrepositorium). Inden VERA bliver relevant i praksis, kræver det selvfølgelig, at der bliver skabt en vis kritisk masse til repositoret, og i FFU-regi skal bibliotekssystemer desuden gøres klar til at håndtere data fra VERA. Dette er blot nogle af de mange tekniske opgaver, og hertil kommer selvfølgelig også undervisning af personale i arbejdet med den nye danske katalogiseringspraksis.

Der er altså et stykke vej til, at RDA er en fuldt implementeret del af vores daglige arbejde - som DBC's plan ser ud nu, overgår Danmark reelt til RDA i 2026. Men selvom de tekniske ændringer er store, vil mange arbejdsgange altså også bevares, netop fordi den danske fortolkning af RDA bygger videre på danske traditioner inden for katalogisering.

Selvom der sker meget nyt, ser vi altså også, at der er en fastholdelse af det, der fungerer - både, når det kommer til vores kernekompetencer som forståelse og håndtering af data, og de regler, vi arbejder efter i vores katalogiseringsarbejde. De kommende år ser altså ud til at byde på et interessant arbejde i krydsfeltet mellem nyt og gammelt, tradition og transformation.